

**ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО
ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЧЕРЕЗ ВИПУСК ЦІННИХ ПАПЕРІВ
THE INVESTATION OF ENTERPRISES THROUGH THE ISSNE
SECURITIES IN UNSTABILITY SURROUNDING**

Основна проблема, з якою зіткнулася нині Україна, в умовах нестабільного зовнішнього середовища, зокрема фінансової кризи – стабілізація економічного стану як на рівні держави, так і на рівні підприємств. Для найбільш раціонального вирішення проблеми виходу з фінансової кризи, в ринковій економіці використовують інструменти фондового ринку, за допомогою яких можна залучити додаткові кошти.

Ключові слова: *акції, облигації, інвестування, фондовий ринок*

The main problem, which Ukraine has faced in instability surrounding (financial crisis) is the stabilisation of the economical situation in the country and in the securities. For the right solution of this problem they use stock's exchange tools that help attract additional means.

Key words: *shares, bonds, investation, stock exchange*

I. Вступ Сьогодні, в складних умовах господарювання, в умовах нестабільного зовнішнього середовища та фінансової кризи, вкрай необхідно залучати фінансові ресурси для стабілізації економічної ситуації як на рівні держави, так і на рівні господарюючих суб'єктів – підприємств. Для найбільш раціонального вирішення проблеми виходу з економічної кризи та відновлення виробництва, в ринковій економіці використовують інструменти фондового ринку, за допомогою яких можна залучити додаткові кошти.

Найважливішим джерелом залучення фінансових ресурсів на ринку

цінних паперів виступають такі види цінних паперів, як акції, облігації підприємств та інвестиційні сертифікати.

II. Постановка завдання Для вирішення ситуації, яка склалася на більшості підприємств, потрібні інвестиції, тобто додаткові вкладення у формі безпосередньо грошей, інновацій, нових технологій, нового обладнання і таке інше. Тому не єдиним, але доступним для будь-якого підприємства джерелом інвестицій в сучасних умовах є випуск та продаж на фондовому ринку акцій підприємств, а також боргових цінних паперів - облігацій підприємств.

III. Результати Випуск акцій та їх придбання становлять економічний інтерес як для емітента, так і для інвестора. Для емітента випуск акцій є джерелом капіталу для розвитку акціонерного товариства. Емітента цілком влаштовує те, що він не зобов'язаний повертати інвесторам капітал, що його вони вклали в акції і котрий у такий спосіб стає довготерміновим фінансуванням витрат емітента.

Не менший інтерес до акцій виявляють покупці (інвестори). Головне - це одержання доходу, котрий в цьому разі набирає форми дивідендів як частини прибутку акціонерного товариства. Але акція як об'єкт права власності виражає категорію права, а не матеріальну сутність будь-яких конкретних речей. Для того щоб власник акції одержав дивіденд, потрібен прибуток, а він завжди буде, якщо акціонерним товариством добре керувати. Права на участь в управлінні справами акціонерного товариства є для інвестора певною гарантією забезпечення прибутковості цього товариства. Ця гарантія стає тим більш надійною, чим більшу частку всіх акцій зосереджено в руках акціонера, який прагне реально управляти справами товариства.

Незважаючи на те, що сучасні макроекономічні процеси характеризуються певною нестабільністю, фондовий ринок України протягом 2007 року всеж таки нарощував свій потенціал і демонстрував сталу тенденцію до зростання.

Обсяг торгівлі цінними паперами на фондовому ринку у 2007 році перевищив обсяги у таких сферах, як виробництво продукції сільського господарства, виробництво промислової продукції та будівництво (рис.1).

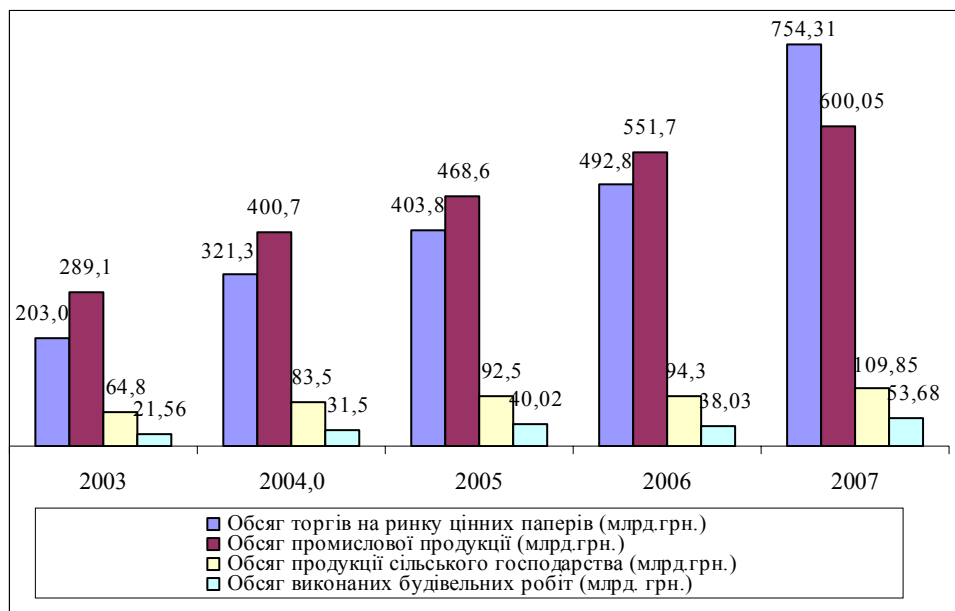

Рис.1. Порівняльні дані обсягів торгів на ринку цінних паперів, реалізованої промислової продукції (робіт, послуг), продукції сільського господарства та будівництва, млрд. грн.

За станом на 31.12.2007 загальний обсяг випусків цінних паперів, зареєстрованих ДКЦПФР, становить 424,33 млрд. грн. (рис.2).

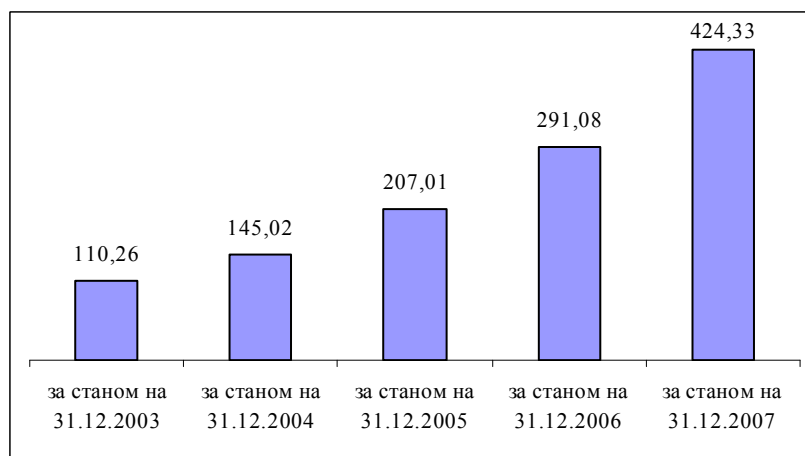

Рис.2. Динаміка обсягу зареєстрованих ДКЦПФР випусків цінних паперів, млрд. грн.

Загальний обсяг випусків цінних паперів, становив 133,25 млрд. грн., що є найвищим показником з початку здійснення державної реєстрації випусків цінних паперів (рис.3).

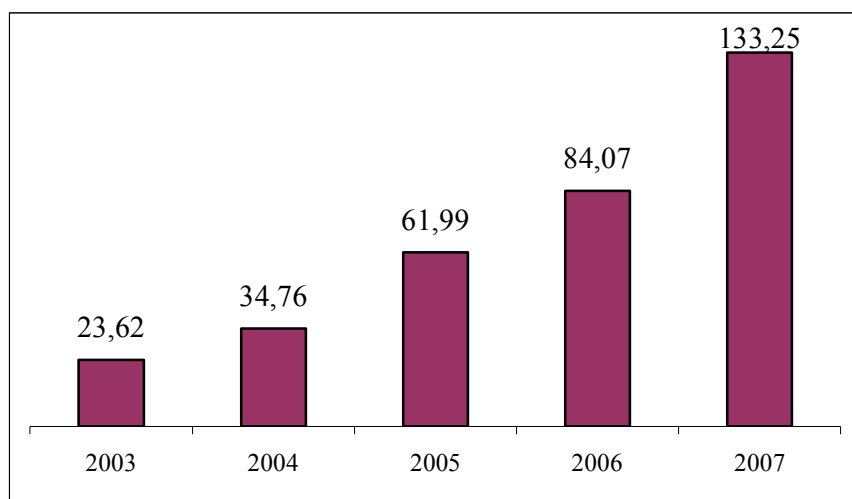

Рис.3. Обсяги зареєстрованих ДКЦПФР випусків цінних паперів у 2003 – 2007 роках, млрд. грн.

Державною Комісією з цінних паперів та фондового ринку зареєстровано випуски цінних паперів на суму 133,25 млрд. грн., у тому числі:

акцій – 50,0 млрд. грн.;

облігацій підприємств – 44,48 млрд. грн.

У 2007 році Комісією зареєстровано облігації в іноземній валюті 7 випусків на загальну суму 10,8 млн. дол. США.

Серед фінансових інструментів найбільші обсяги випусків зареєстровано з акціями – 37,52% та облігаціями підприємств – 33,38% від загального обсягу зареєстрованих випусків цінних паперів у 2007 році (рис.4).

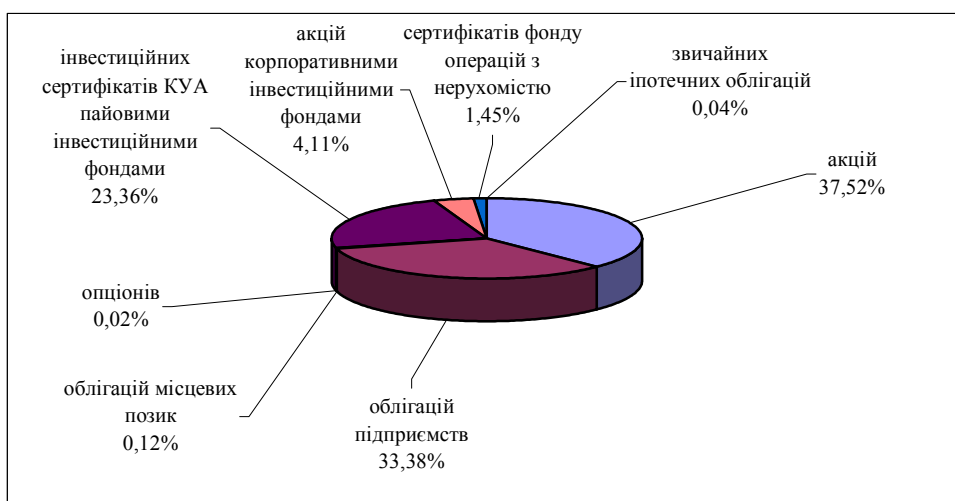

Рис.4. Розподіл зареєстрованих ДКЦПФР обсягів випусків цінних паперів у 2007 році

За станом на 31.12.2007 ДКЦПФР зареєстровано випусків акцій на загальну суму 245,94 млрд. грн. (рис.5).

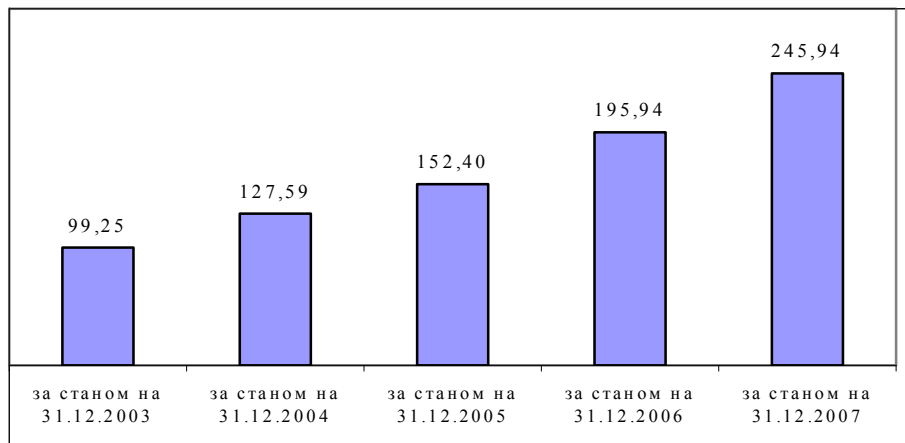

Рис.5. Динаміка обсягу зареєстрованих ДКЦПФР випусків акцій, млрд. грн.

З рисунку видно, що спостерігається тенденція щодо регулярного спаду випусків акцій кожні три роки, а потім їх зростання майже однаковими темпами.

ДКЦПФР зареєстровано 1 297 випусків акцій на суму 50,00 млрд. грн. Порівняно з 2006 роком обсяг зареєстрованих випусків акцій у 2007 році збільшився на 6,46 млрд. грн. (рис.6).

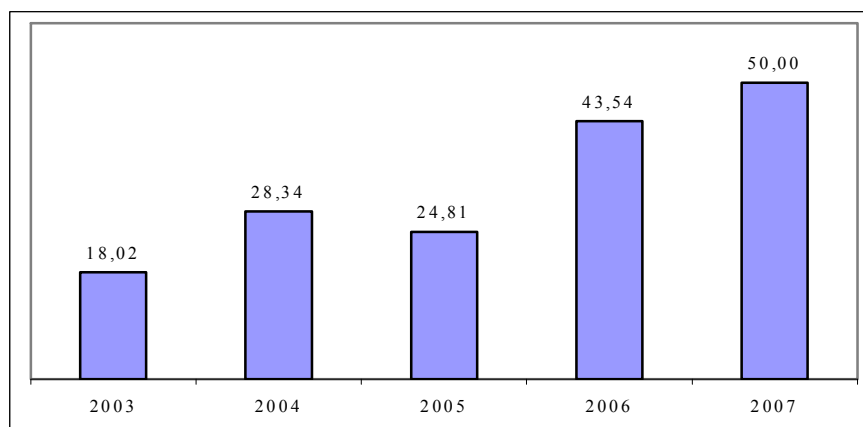

Рис.6. Обсяг зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2003-2007 р. р., млрд. грн.

Як ми бачимо з наведеного рисунку, обсяги зареєстрованих Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку випусків акцій постійно збільшуються, окрім 2005 року де спостерігався спад. Це свідчить про те, що відбувається постійне залучення фінансових ресурсів, які вкрай необхідні підприємствам.

Найбільший обсяг зареєстрованих випусків акцій зафіксовано в IV кварталі (20,04 млрд. грн.) (рис.7).

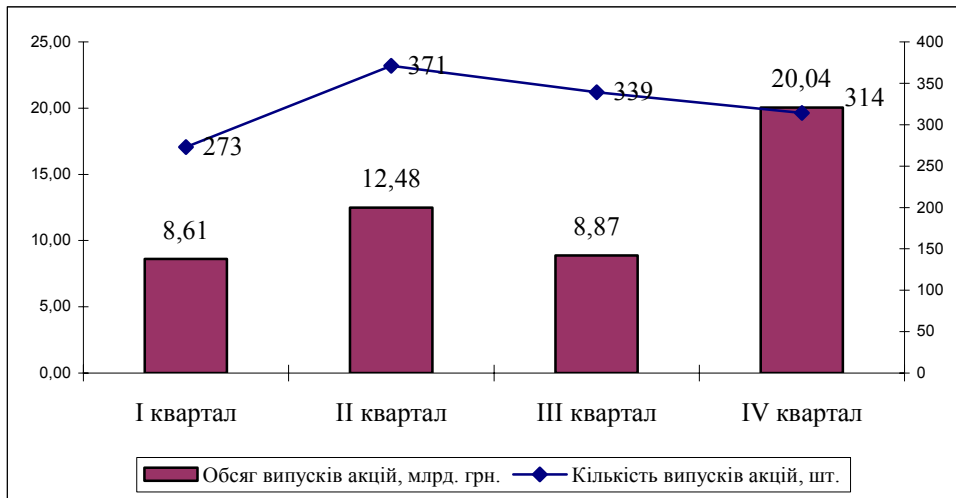

Рис.7. Кількість та обсяг зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2007 році

У 2007 році найбільші обсяги випусків акцій зареєстровано комерційними банками (відкритими акціонерними товариствами) на суму 16,36 млрд. грн. та відкритими акціонерними товариствами на суму 11,3 млрд. грн. (рис.8).

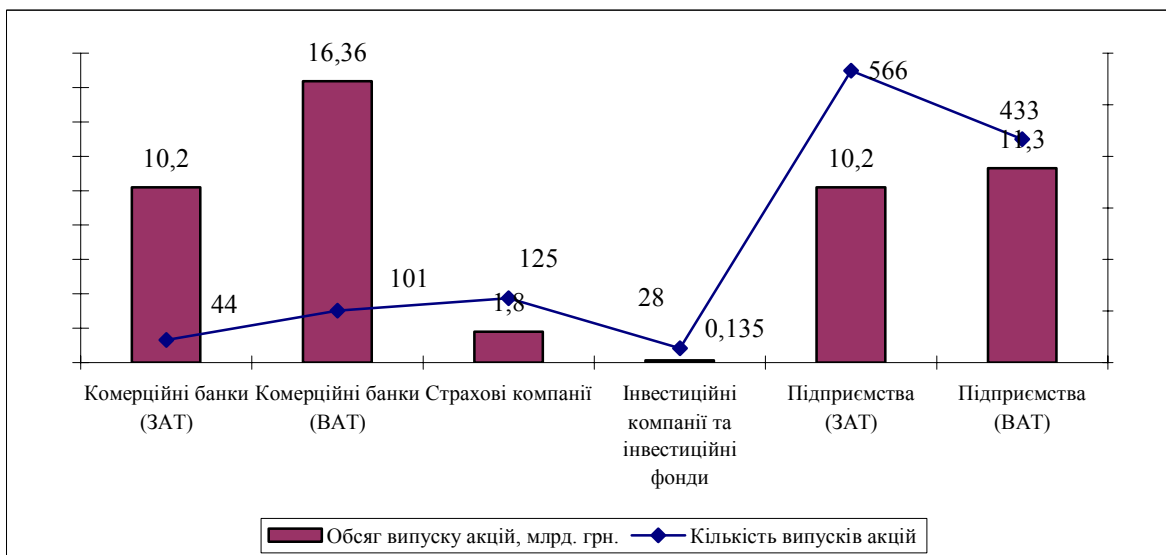

Рис.8. Обсяги зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2007 році (за видами учасників ринку цінних паперів), млрд. грн.

Зареєстровано 1292 випуски іменних простих акцій на суму 49,97 млрд. грн. та 5 випусків іменних привілейованих акцій на суму 0,03 млрд. грн.

Зареєстровано 1043 випуски акцій на суму 30,02 млрд. грн. у документарній формі та 254 випусків акцій на суму 19,98 млрд. грн. у бездокументарній.

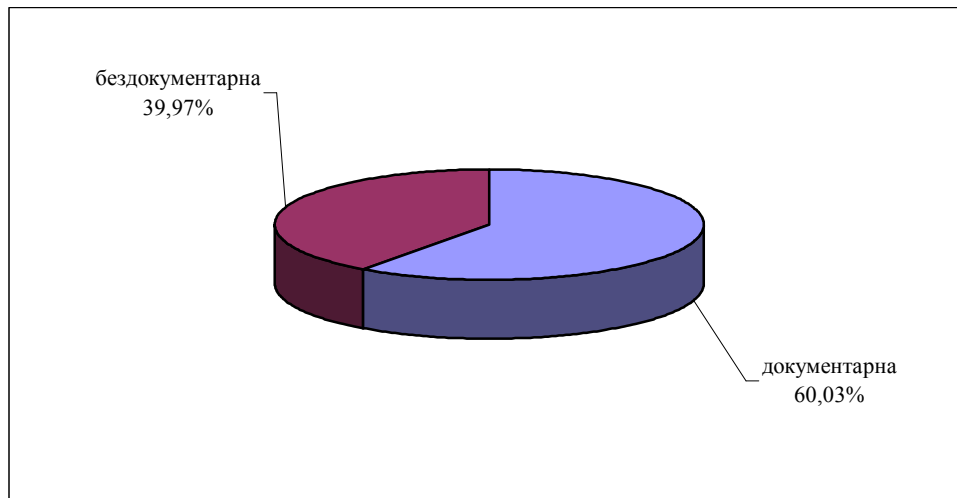

Рис.9. Структура зареєстрованих Комісією випусків акцій (за формами випуску) у 2007 році

Підприємства, які зареєстрували найбільші випуски акцій, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік емітентів, обсяг випуску акцій яких був найбільшим протягом 2007 року

Назва емітента	Обсяг емісії, млн. грн.
ЗАТ Банк НРБ	2 020,00
ВАТ ВТБ Банк	1 515,00
ЗАТ Комерційний банк ПриватБанк	1 515,00
ВАТ Алчевський металургійний комбінат	1 500,00
ЗАТ Перший Український Міжнародний Банк	1 010,07

Обсяг випусків акцій цих підприємств становив 15,12% від загального обсягу випусків акцій зареєстрованих Комісією.

Протягом 2007 року Комісією зареєстровано 991 випуск облігацій підприємств на суму 44,48 млрд. грн. (рис.10). Порівняно з 2006 роком обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств збільшився на 22,41 млрд. грн. або у 2 рази.

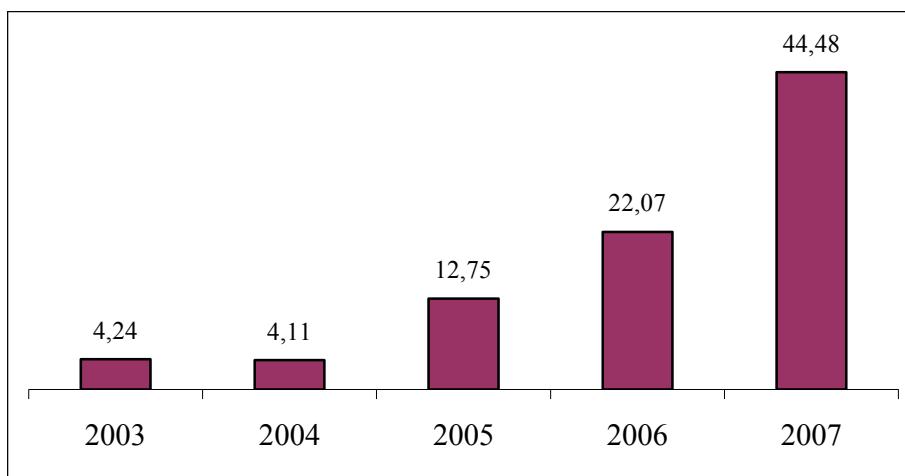

Рис.10. Обсяги зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств у 2003-2007 роках, млрд. грн.

У структурі обсягу зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств (за видом емітента) значна частка належала банкам (42,42% від загального обсягу випусків облігацій). Обсяг зареєстрованих випусків облігацій, здійснений банками, збільшився майже у 4 рази, порівняно з 2006 роком (таблиця 2).

Таблиця.2

Обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств (за видом емітента) у 2003-2007 роках, млн. грн.

Вид емітента	2003	2004	2005	2006	2007
Усього	4 241,86	4 106,59	12 748,28	22 070,80	44 480,51
у тому числі:					
Банки	329,16	217,93	2 564,726	4 994,0	18 869,37
Страхові компанії	7,0	112,0	41,9	85,0	50,64
Інші	3 905,71	3 776,66	10 141,65	16 991,8	25 560,5

Перелік емітентів, що зареєстрували у 2007 році найбільші обсяги випусків облігацій підприємств, наведено у таблиці 3. Обсяг емісії облігацій цих емітентів становив 6,38% від загального обсягу випусків облігацій, зареєстрованих Комісією.

Перелік емітентів, які зареєстрували найбільші випуски облігацій у 2007 році

Назва емітента	Обсяг випуску, млн. грн.	Частка у загальному обсязі емісій, %
ВАТ "АКБ соціального розвитку "Укрсоцбанк"	750,00	1,69
ТОВ "Навіум"	550,00	1,24
ТОВ "Унікредіт банк"	540,00	1,21
ЗАТ "Комерційний банк "ПриватБанк"	500,00	1,12
ВАТ "Державний експортно-імпорتنний банк України"	500,00	1,12

Зареєстровано 985 випусків іменних облігацій на суму 44,3 млрд. грн.

(рис.11).

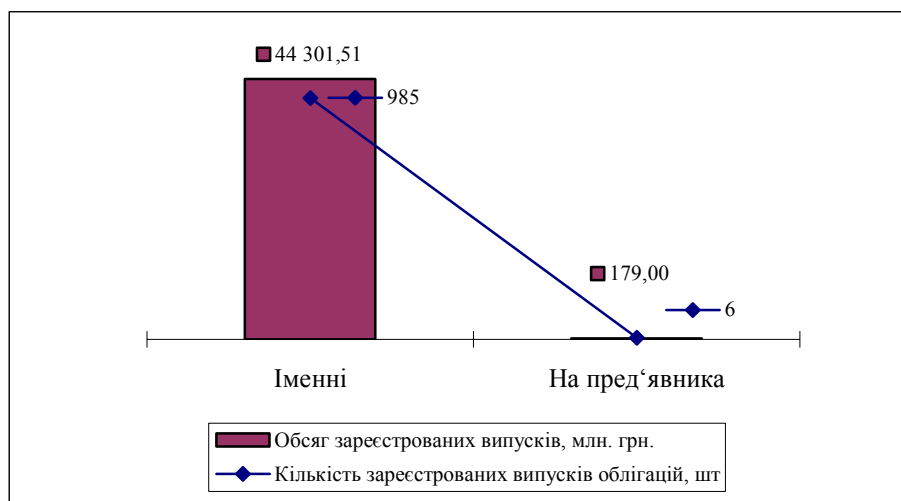

Рис. 11. Обсяг та кількість зареєстрованих випусків облігацій (за видами) протягом 2007 року, млн. грн.

Перевагою інвестування через випуск облігацій перед банківським кредитом є те, що емітент сам встановлює розмір і строк цього кредиту і розмір плати інвестору за користування його коштами. На відміну від інвестування за рахунок випуску акцій, коли кошти і інші цінності, внесені як оплата за акції, не повертаються інвестору, інвестування за рахунок випуску облігацій підприємств передбачає обов'язкове повернення власнику облігації номінальної вартості цього цінного паперу в передбачений строк з виплатою фіксованого відсотка.

Щодо інвестора, то для нього інвестиції в облігації підприємств характеризуються наступними елементами: надійністю виконання підприємством зобов'язань (загроза неплатежу); ліквідністю цих цінних паперів; доходністю таких інвестицій; часом погашення; податковим статусом облігацій та можливістю дострокового викупу підприємством своїх цінних паперів. Слід відмітити, що останні два фактори поки що не мають значного впливу на попит інвесторів, оскільки відсутні законодавчі та економічні передумови для емісій облігацій з умовою дострокового викупу, а пільговий податковий статус застосовується, в основному, до муніципальних цінних паперів. Для емітента випуск облігацій є складовою частиною управління капіталом підприємства. Вихідними умовами при цьому є можливість залучення коштів та збереження фінансової незалежності підприємства (оскільки в разі невиконання емітентом своїх зобов'язань проти нього може бути порушена справа про банкрутство).

IV. Висновки Розглянувши питання інвестування підприємств в умовах нестабільного зовнішнього середовища через випуск цінних паперів та враховуючи переваги залучення інвестицій через інструменти фондового ринку, можна з упевненістю сказати, що сьогодні, в складних умовах господарювання, найбільш доступним джерелом інвестицій для будь-якого підприємства є фондовий ринок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 року № 3480-IV;
2. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2007 рік.
3. Практика корпоративного управління в Україні. Дослідження практики корпоративного управління в АТ України за результатами опитування представників АТ у 2007 р., Міжнародна Фінансова Корпорація, 2008 рік.

Надійшла до редколегії „ „ березня 2009 року

Стаття рекомендована до друку д.е.н.